

Wnioski z rankingu

Podobnie jak w latach poprzednich podsumowując tegoroczną edycję „Rankingu 300” naszą uwagę skoncentrujemy na trzech problemach:

1. Efektywności finansowej,
2. Sytuacji (kondycji) finansowej,
3. Zależności ekonomiki uczestników rankingu od subsydiów.

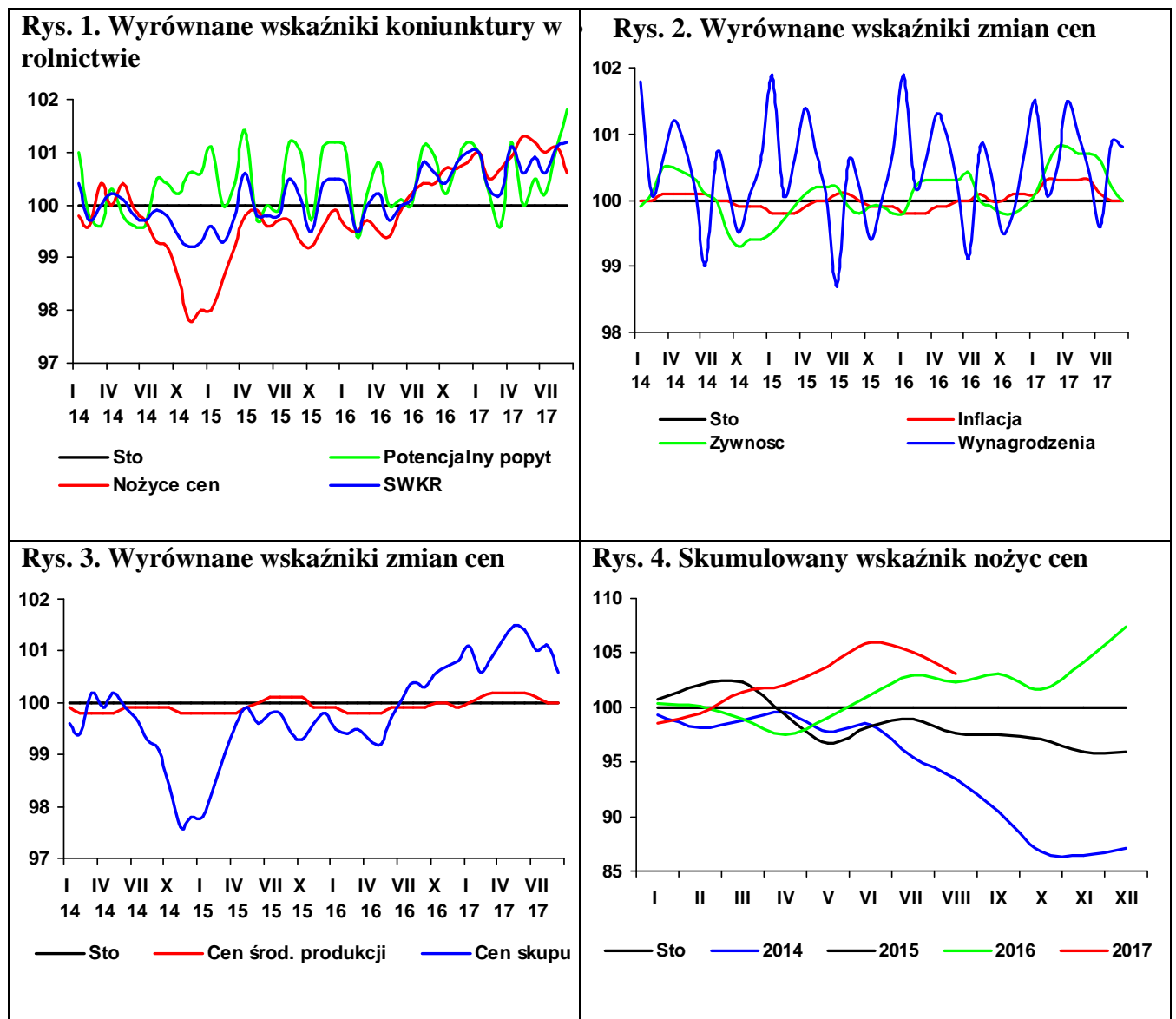
Natomiast ranking dla gospodarstw rodzinnych z sieci Polskiego FADN przeanalizuje się oddzielnie.

Najpierw jednak warto przypomnieć ogólne uwarunkowania makroekonomiczne i wewnątrzrolnicze, w których działały gospodarstwa uczestniczące w najnowszym rankingu. Jak wynika z rysunku 1, ta ostatnia w 2016 roku była znacznie lepsza niż w roku 2015. Szczególnie dotyczyło to drugiego półrocza 2016 r., a trend wzrostowy był kontynuowany w 2017 roku. Można oczekiwać więc znacznie lepszych wyników finansowych w kolejnym zestawieniu.

Na rysunku 2 przedstawiono kształtowanie się cen żywności według FAO, Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa. Mogą one napawać pewnym optymizmem, gdyż wskazują na wyhamowanie w 2016 roku spadkowego trendu obu indeksów obserwowanego od 2011 roku. W 2017 roku pojawiły się oznaki świadczące o możliwości odwrócenia tendencji rozwojowej i rozpoczęcia zjawiska globalnego wzrostu cen żywności w kolejnych latach. Tak więc, oznaczać to może wyhamowanie ogólnoświatowej presji deflacyjnej i pojawienia się impulsów inflacyjnych. Trudno jednak określić, na ile to jest wywołane wzrostem globalnego popytu na żywność względem jej podaży, a na ile zjawiskami o charakterze spekulacyjnym.

Rysunek 1

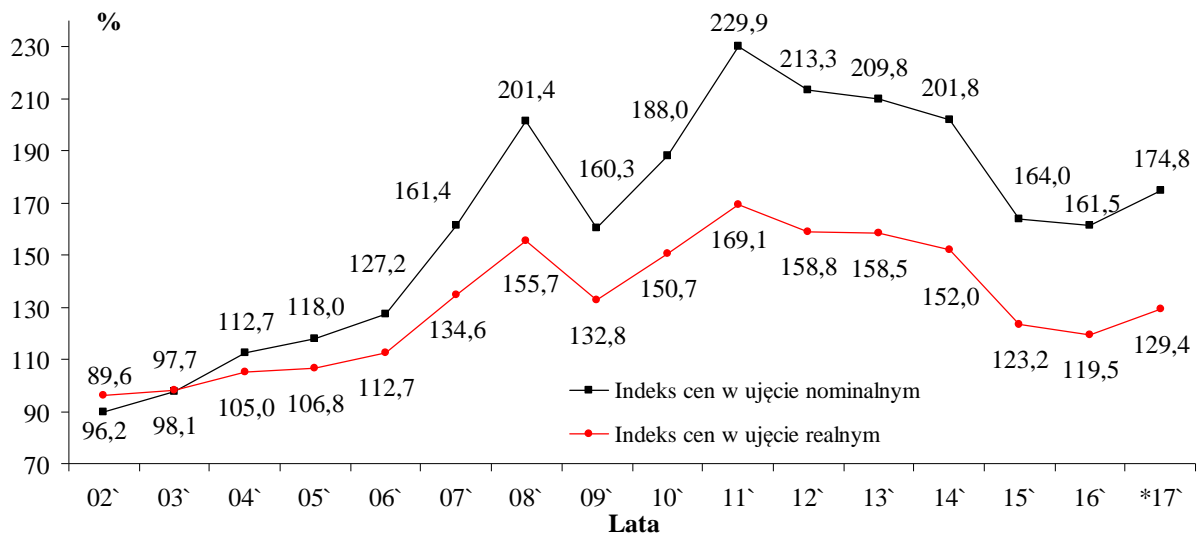
Wskaźniki obrazujące zmiany rynkowych uwarunkowań produkcji w rolnictwie w latach 2014-2017

Wskaźnik zmian cen skupu liczony jest jako średnia arytmetyczna ważona dla koszyka produktów notowanych co miesiąc przez GUS i publikowanych w biuletynach statystycznych GUS. Są to zboża ogółem, w tym pszenica i żyto, ziemniaki ,żywiec ogółem, w tym żywiec wołowy, wieprzowy i drób oraz mleko.

Źródło: (Rynek Rolny 2017).

Rysunek 2

Indeks cen żywności na świecie (FAO-indeks)^a w latach 2002-2017*^a Punktem odniesienia jest średnia poziomu cen z lat 2002-2004.

* Dane na podstawie pierwszych ośmiu miesięcy 2017 roku.

Źródło: (FAOSTAT 2017).

Efektywność finansowa

Zaprezentowana dalej analiza, tak jak w latach wcześniejszych, ma charakter tradycyjnego ujęcia mikroekonomicznego, a więc nie zajmujemy się kwestiami oddziaływania gospodarstw na środowisko przyrodnicze (dodatnie i ujemne efekty zewnętrzne) oraz dostarczaniem przez nie różnych korzyści dla społeczeństwa i całego rolnictwa (dobra publiczne). W szczególności pominięto w analizie tworzenie postępu biologicznego przez spółki SP oraz dziesięć innych gospodarstw, które zadeklarowały, że również prowadzą prace hodowlane. Warto na wstępie również zauważyć, że w rankingu uczestniczyły praktycznie wszystkie spółki SP. W przypadku pozostałych gospodarstw, nie będących spółkami SP, zdecydowanie częściej w rankingu uczestniczą gospodarstwa dobre i bardzo dobre. Z tych to właśnie powodów bardzo ostrożnie trzeba interpretować wartości średnie wskaźników i mierników dla poszczególnych form prawno-organizacyjnych gospodarstw.

W tabeli 1 przedstawiono cztery podstawowe wskaźniki efektywności dla trzech kierunków produkcji rolniczej oraz gospodarstw rybackich uzyskane w roku 2016. W porównaniu powyższym w sumie najlepiej wypadły gospodarstwa nastawione na produkcję zwierzęcą oraz rybackie. Poprawa cen skupu produktów zwierzęcych spowodowała, że obok gospodarstw rybackich mogły się one jako jedyne pochwalić dodatnią rentownością sprzedaży, a więc efektywnością uzyski-

waną tylko w transakcjach czysto rynkowych, i najwyższym indeksem tworzenia wartości. Jest to o tyle interesujące, iż zazwyczaj już od kilku lat gospodarstwa te najslabiej wypadają w kolejnych rankingach. Wskazuje to, że w 2016 roku zostały pokonane poważne bariery o charakterze rynkowym związane z wyceną produktów zwierzęcych. Przedsiębiorstwa rolne ukierunkowane na produkcję roślinną osiągnęły natomiast najniższą rentowność sprzedaży. Podobnie jak te o ukierunkowaniu mieszanym skompensowały jednak stratę z podstawowej działalności operacyjnej dopłatami. Przedsiębiorstwa o ukierunkowaniu roślinnym uzyskały jednak wyższą rentowność działalności gospodarczej od tych z mieszanym kierunkiem, a najwyższą w całej zbiorowości przedsiębiorstw typowo rolniczych efektywność społeczną, mierzoną wskaźnikiem wartości dodanej. Ich sukces w jakimś stopniu wynika z użytkowania przeciętnie najlepszych gleb, ale głównie z preferencji systemu subwencjonowania produkcji rolniczej.

Tabela 1

Efektywność finansowa wg ukierunkowania produkcji rolniczej w 2016 roku

Kierunek produkcji	Wskaźniki:						Liczba przedsiębiorstw
	rentowności sprzedaży [%]	rentowności działalności gospodarczej [%]	tworzenia wartości [ln]	wartości dodanej [%]	bonitacji gleby [ln]	ha UR/ przedsiębiorstwo	
• roślinny	-7,65	6,97	2,37	42,62	1,14	839	180
• zwierzęcy	6,44	10,34	4,89	36,69	0,88	1241	43
• mieszany	-5,43	3,93	1,62	36,53	1,13	1286	79
• rybacki	4,96	9,05	5,10	47,01	-	-	15

Oznaczenia: ln – liczba niemianowana.

Źródło: opracowanie własne.

Kształtowanie się czterech analizowanych wskaźników efektywności finansowej w latach 2015-2016 wyłącznie w gospodarstwach czysto rolniczych, uczestniczących równocześnie w obydwu edycjach rankingu za ww. dwulecie (panel), zawiera tabela 2. Na samym wstępie odnotujmy, że w analizowanym dwuleciu poprawiły się wszystkie cztery analizowane miary efektywności finansowej w grupach o ukierunkowaniu zwierzęcym i mieszanym, a w roślinnych indeks tworzenia wartości oraz wskaźnik wartości dodanej. Należy również odnotować, że w 2016 roku indeks tworzenia wartości we wszystkich grupach był wyższy od jedności. Dowodzi to, że w całej zbiorowości średnio następowała powiększenie wartości właścicielskiej, a więc bogacenie się przedsiębiorców. Procesowi temu sprzyjała nie tylko poprawa relacji zysk finansowego netto do wartości kapitału własnego, ale również spadek kosztu kapitału własnego. Pogłębiające się w 2016 roku zmniejszenie się oprocentowania lokat bankowych, a więc kosztu kapitału, sprzyjało uzyskiwaniu wysokiego poziomu indeksu two-

rzenia wartości. Jednak sytuacja ta może ulec zmianie wraz z zaostrzeniem polityki monetarnej w kraju i zwiększeniem przez Radę Polityki Pieniężnej stóp procentowych. Jako zjawisko wysoce negatywne uznać należy fakt, iż w gospodarstwach o ukierunkowaniu roślinnym pogłębiała się strata na sprzedaży produktów. W tej grupie rosło więc uzależnienie wyników finansowych od subwencji, a więc od czynnika politycznego.

Tabela 2

Efektywność finansowa wg ukierunkowania produkcji rolniczej w latach 2015-2016 (te same gospodarstwa – panel)^a

Kierunek produkcji	Lata	Wskaźniki:			
		rentowność sprzedaży [%]	rentowność działalności gospodarczej [%]	indeks tworzenia wartości [ln]	wartości dodanej [%]
• roślinny	2016	-8,52	5,96	2,05	41,68
	2015	-6,32	6,01	1,85	41,46
• zwierzęcy	2016	6,54	10,31	4,61	37,63
	2015	-2,84	2,54	0,96	31,31
• mieszany	2016	-6,83	4,03	1,61	37,31
	2015	-7,34	3,04	1,07	35,95

^a Wyniki uzyskane dla 262 przedsiębiorstw uczestniczących w rankingach sporządzanych dla lat 2015-2016
ln – liczba niemianowana.

Źródło: opracowanie własne.

Wpływ formy prawno-organizacyjnej gospodarstwa na jego efektywność finansową zaprezentowano w tabeli 3. Ponownie analizuje się tu te same jednostki, które uczestniczyły nieprzerwanie w rankingach za lata 2015 i 2016, a więc operuje się znów panelem. W ujęciu czterech rozpatrywanych wskaźników efektywności niekwestionowanym liderem w 2016 r. były gospodarstwa dzierżawione. Warto jednak zauważyć, że ich przewaga jest bezdyskusyjna w ujęciu mikro, a więc przy odwołaniu się tylko do obydwu rentowności oraz indeksu tworzenia wartości. W przypadku natomiast wskaźnika wartości dodanej, czyli efektywności społeczno-ekonomicznej, od lat palmę pierwszeństwa dzierżą jednoosobowe spółki SP. Trzeba ponadto odnotować, że w ub. roku jedynie dzierżawcy byli w stanie osiągnąć zysk finansowy na sprzedaży (dodatnia rentowność sprzedaży). Poprawa w tym zakresie była bardzo spektakularna. Na pozytywną uwagę zasługuje natomiast to, że w roku 2016 nieco poprawiły swoją efektywność finansową RSP. Uznanie należy się także spółkom Skarbu Państwa, które najbardziej odczuwały redukcję wsparcia budżetowego z wszystkich analizowanych typów, a mimo to żaden z czterech wskaźników nie uległ w nich pogorszeniu w podanym dwuleciu.

Tabela 3

Efektywność finansowa wg form prawno-organizacyjnych w latach 2015-2016
(te same gospodarstwa – panel)

Forma gospodarstwa	Lata	Wskaźniki:			
		rentowność sprzedaży [%]	rentowność działalności gospodarczej [%]	indeks tworzenia wartości [ln]	wartości dodanej [%]
• zakupione	2016	-0,79	8,13	3,67	27,35
	2015	0,14	6,76	2,65	26,99
• dzierżawy	2016	6,05	12,19	5,12	38,19
	2015	-1,73	5,05	1,91	31,98
• JSSP	2016	-6,54	2,45	0,92	41,65
	2015	-7,24	2,40	0,81	40,68
• RSP	2016	-10,69	1,43	0,72	32,88
	2015	-10,84	0,73	0,32	32,66

Źródło i oznaczenia: jak w tabeli 2.

Sytuacja finansowa

Podstawowe wskaźniki z tego obszaru zestawiono w tabeli 4. Jasno z niej wynika, że położenie finansowe w roku 2016 najlepiej wyglądało *per saldo* w gospodarstwach rybackich, szczególnie w zakresie płynności i wypłacalności. Z kolei wszystkie trzy kierunki z tradycyjnej działalności rolniczej w roku ubiegłym charakteryzowały się zbliżonym standingiem finansowym, ale największy postęp, i to we wszystkich czterech wskaźnikach, odnotowały obiekty nastawione na produkcję zwierzęcą (tabela 5). Jeśli ta tendencja się utrzyma nadal, będziemy mieć do czynienia z przełamaniem długookresowego regresu w chowie i hodowli zwierząt. Zastanawiać może z kolei pewna stabilizacja położenia finansowego gospodarstw ukierunkowanych na produkcję roślinną, lidera pod tym względem w wielu dotychczasowych rankingach.

Tabela 4

Sytuacja finansowa wg ukierunkowania produkcyjnego działalności rolniczej przedsiębiorstw w 2016 r.

Kierunek produkcji	Wskaźniki:					Liczba przedsiębiorstw
	generowanie gotówki operacyjnej [%]	pokrycie aktywów kapitałem własnym [%]	płynności bieżącej [ln]	płynności szybkiej [ln]	pokrycie zobowiązań nadwyżką finansową [ln]	
roślinny	15,46	78,32	5,64	3,36	0,35	180
zwierzęcy	19,49	78,57	3,34	1,23	0,56	43
mieszany	12,10	80,03	3,35	1,67	0,36	79
rybacki	14,48	74,70	4,53	3,84	0,74	15

Źródło i oznaczenia: jak w tabeli 1.

Tabela 5

Sytuacja finansowa wg ukierunkowania produkcji rolniczej w latach 2015-2016
(te same gospodarstwa – panel)

Kierunek produkcji	Lata	Wskaźniki:			
		generowania gotówki operacyjnej [%]	Pokrycia aktywów kapitałem własnym [%]	płynności bieżącej [ln]	pokrycia zobowiązań nadwyżką fin. [ln]
• roślinny	2016	14,77	78,23	5,15	0,34
	2015	14,61	77,51	4,70	0,33
• zwierzęcy	2016	19,89	79,17	3,30	0,56
	2015	12,16	75,91	2,13	0,27
• mieszany	2016	12,42	80,64	3,40	0,38
	2015	11,08	79,83	3,70	0,34

Źródło i oznaczenia: jak w tabeli 2.

Informacje o zmianach sytuacji finansowej tych samych gospodarstw typowo rolniczych uporządkowanych wg form prawno-organizacyjnych, uczestniczących nieprzerwanie w rankingach za lata 2015-2016, zestawiono w tabeli 6. Wynika z niej, że po raz kolejny najsolidniejszą kondycją finansową legitymowały się jednoosobowe spółki SP. Ich przewaga była bezdyskusyjna aż w trzech z czterech ocenianych wskaźników. Jako zjawisko pozytywne trzeba odnotować również i to, że we wszystkich czterech formach prawno-organizacyjnych zarządzający dużą uwagę przywiązywali do zachowania bezpiecznej płynności. Warto także zauważyć, że kontynuowany był proces upodabniania się struktur finansowania, mierzony stopniem pokrycia aktywów kapitałem własnym. Optymistycznym faktem jest, przeciętnie biorąc, że we wszystkich formach w badanym dwuleciu poprawiła się zdolność generowania gotówki. Gospodarstwa zakupione i dzierżawione w tym okresie poprawiły także trzy pozostałe wskaźniki.

Tabela 6

Sytuacja finansowa wg form prawno-organizacyjnych w latach 2015-2016
(te same gospodarstwa – panel)

Forma gospodarstwa	Lata	Wskaźniki:			
		generowania gotówki operacyjnej [%]	pokrycia aktywów kapitałem własnym [%]	płynności bieżącej [ln]	pokrycia zobowiązań nadwyżką finansową [ln]
• zakupione	2016	13,66	74,77	3,26	0,31
	2015	12,49	72,42	3,19	0,25
• dzierżawy	2016	21,47	73,43	3,26	0,39
	2015	13,69	70,36	2,45	0,22
• JSSP	2016	12,07	86,33	4,14	0,62
	2015	11,71	86,47	4,25	0,61
• RSP	2016	7,95	74,06	3,68	0,27
	2015	7,70	74,17	3,45	0,24

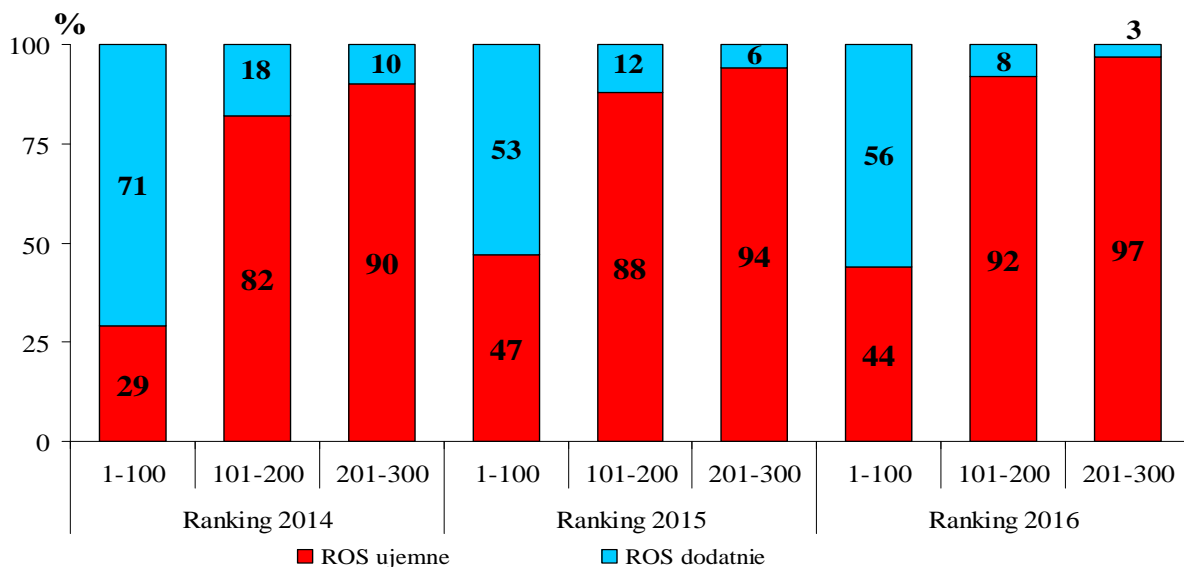
Źródło i oznaczenia: jak w tabeli 1.

Zależność od subsydiów

Tradycyjnie tą część naszego komentarza zaczynamy od przedstawienia rozkładu wskaźnika rentowności sprzedaży (ROS). Jak widać na rysunku 3, w najnowszej edycji rankingu nie wystąpiły istotniejsze zmiany w stosunku do roku 2015, a więc wciąż obserwujemy regres w porównaniu do roku 2014. Tylko w pierwszej setce najnowsze rankingi mamy przewagę gospodarstw, które osiągnęły zysk na sprzedaży, a więc – teoretycznie rzecz biorąc – mogłyby sobie poradzić bez subsydiów. W trzeciej setce natomiast znalazły się tylko dwie takie jednostki.

Rysunek 3

Rozkład rentowności sprzedaży (ROS) w trzech setkach gospodarstw w latach 2014-2016

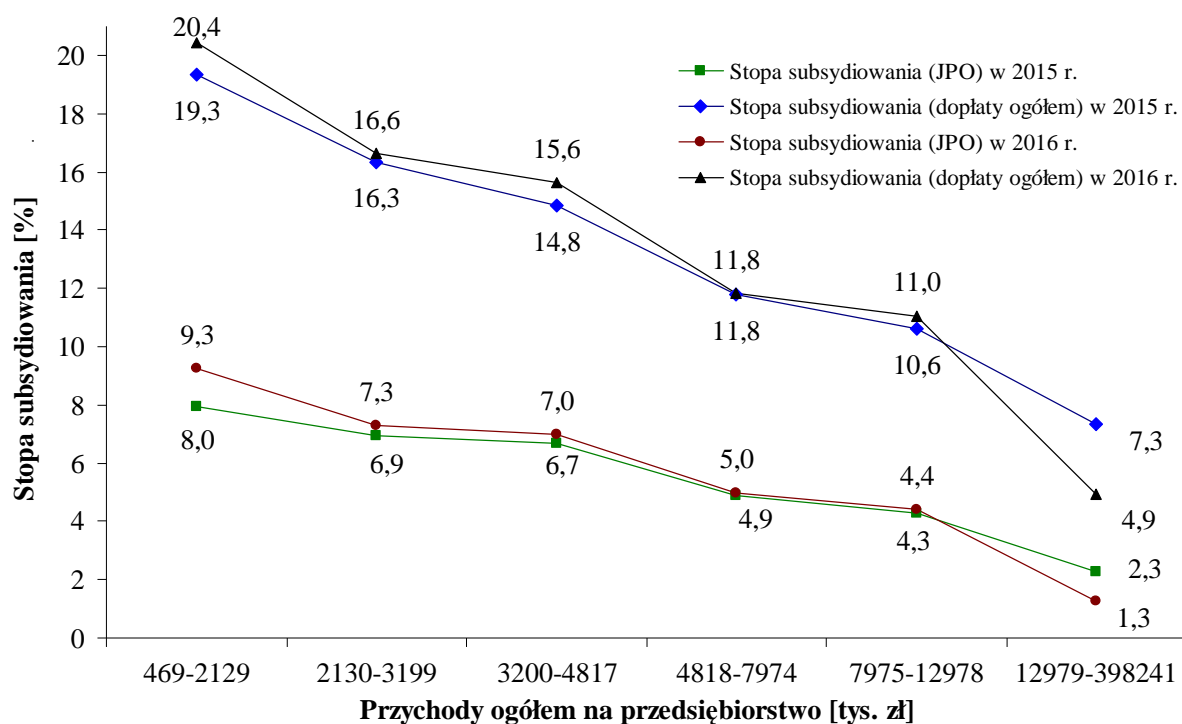
Źródło: opracowanie własne.

Na rysunku 4 przedstawiamy kształtowanie się dwóch stóp subsydiowania: pierwszej, w której jednolitą płatność obszarową podzielono przez przychody ogółem oraz drugą, gdzie całość wsparcia budżetowego odniesiono do tychże przychodów. Podobnie jak w latach poprzednich, uzyskano, iż obydwie stopy malały, gdy powiększała się średnia kwota przychodów ogółem na gospodarstwo. Warto jest natomiast podkreślić to, że pierwsza stopa w roku 2016 była nieco wyższa niż w roku 2015 do poziomu przychodów 7974 tys. zł/gospodarstwo. Później wartości się mało różnią, ale w gospodarstwach największych stopa ta w roku ubiegłym była aż o 43,5% niższa niż w roku 2015. W przypadku natomiast drugiej z analizowanych stóp jej wartość dla roku 2016 spadła w ww. obiektach o prawie 1/3 w stosunku do 2015 roku. Zależności te są prostą pochodną zmian we wsparciu budżetowym, które zdecydowanie preferuje mniejsze jednostki.

Rysunek 4

Zależność między jednostkowymi przychodami ogółem a stopą subsydiowania w latach 2015-2016 (dane panelowe)

Źródło: opracowanie własne.

Struktura wsparcia budżetowego w roku 2016 tylko nieznacznie różniła się w stosunku do roku 2015 (por. tabelę 7). Wciąż zdecydowanie dominuje jednolita płatność obszarowa z powiązaną z nią płatnością za „zazielenienie”. Ich łączny udział tylko w spółkach SP wynosił ok. 2/3 całości otrzymanych subsydiów. W trzech pozostałych formach natomiast nieznacznie przekraczał 70%.

Tabela 7

Struktura wsparcia budżetowego w ramach środków unijnych w 2016 r. wg form prawno-organizacyjnych przedsiębiorstw rolnych

Instrument wsparcia	Forma:			
	Spółki SP	Dzierżawy	Zakupione	RSP
-jednolita płatność bezpośrednia	28,42	35,76	40,30	41,54
-płatność za „zazielenienie”	38,05	34,47	29,84	29,85
-płatność cukrowa	11,44	8,23	7,52	6,58
-płatności rolnośrodowiskowe	1,68	1,46	1,50	1,49
-dotacje inwestycyjne	1,25	2,21	4,84	1,88
-pozostałe	19,16	17,88	16,00	18,66

Źródło: obliczenia własne.

W tabeli 8 przedstawia się dwie wcześniej analizowane już stopy subsydiowania, ale w zależności od ukierunkowania produkcji gospodarstw. Zróżnicowanie ich kształtowania się wciąż było bardzo duże. Po pierwsze, od lat najsilniej rela-

tywnie wspierane są przez budżet gospodarstwa o ukierunkowaniu roślinnym. Ich przewaga nad obiektami nastawionymi na produkcję zwierzęcą, najmniej subsydiowanymi w roku 2016, wynosiła 2,8 raza (JPO) i 2,7 raza (suma płatności), i wzrosła w stosunku do roku 2015. Po drugie, stopa subsydiowania bazująca na JPO w dwuleciu 2015-2016 wzrosła tylko w obiektach nastawionych na uprawy roślinne. Podobna sytuacja wystąpiła dla sumy dopłat, jeśli pominiemy najslabiej dotowane gospodarstwa rybackie (3,5 – krotnie mniej niż roślinne). Niestety, wciąż w roku 2016 malało wsparcie budżetowe w obiektach nastawionych na produkcję zwierzęcą. O tych różnicach i tendencjach powinniśmy cały czas pamiętać, analizując i interpretując rankingi oraz podrankingi.

Tabela 8

Udział dopłat budżetowych w strukturze przychodów ogółem wg ukierunkowania produkcji rolniczej w latach 2015-2016 (dane panelowe)

Kierunek produkcji	Udział podstawowych płatności obszarowych ^a (%)		Dopłaty i płatności łącznie (%)	
	2015	2016	2015	2016
• roślinny	7,62	7,91	10,60	10,87
• zwierzęcy	3,09	2,79	4,64	4,10
• mieszany	5,67	5,44	8,60	8,37
• rybacki	-	-	2,29	3,07

^a suma jednolitej płatności obszarowej i płatności za „zazielenienie”

Źródło: obliczenia własne.

Wyraźniej mniejsze jest zróżnicowanie stóp subsydiowania według form prawno-organizacyjnych gospodarstw, o czym przekonuje tabela 9. Rozrzut wartości w roku 2016 zmalał w porównaniu do 2015 roku. Nadal relatywnie najmocniej ze wsparcia budżetowego, tak w postaci płatności obszarowych, jak i ogółem, korzystały RSP, aczkolwiek ich przewaga w stosunku do gospodarstw zakupionych i dzierżawionych zmalała w porównaniu do dwulecia 2014-2015. W samych RSP obydwie stopy subsydiowania zmalały przy tym nieznacznie w latach 2015-2016, jednak zdecydowanie mniej niż u dzierżawców. Stopy te były natomiast względnie stabilne w gospodarstwach zakupionych i dzierżawionych.

Tabela 9

Udział dopłat budżetowych w strukturze przychodów ogółem wg form prawno-organizacyjnych przedsiębiorstw rolnych w latach 2015-2016 (dane panelowe)

Forma:	Udział podstawowych płatności obszarowych (%)		Dopłaty i płatności łącznie (%)	
	2015	2016	2015	2016
• zakupione	4,55	4,62	6,56	6,58
• dzierżawy	4,85	4,44	6,88	6,28
• JSSP	4,99	5,00	7,49	7,50
• RSP	6,34	6,24	8,98	8,68

^a suma jednolitej płatności obszarowej i płatności za „zazielenienie”

Źródło: obliczenia własne.

Efektywność i sytuacja finansowa gospodarstw rolnych ze znaczącym udziałem pracy własnej

Grupa gospodarstw ze znaczącym udziałem pracy własnej (gospodarstwa FADN) w tegorocznej edycji rankingu została zaprezentowana osobno i poddana odrębnemu badaniu. Wynika to ze specyfiki tej zbiorowości i możliwości analizy jedynie danych przekrojowych (jednorocznych). Badając sytuację finansową, można zauważyć wiele podobnych zjawisk jak w rankingu głównym 300 najlepszych przedsiębiorstw rolnych. W 2016 roku dodatnią rentowność sprzedaży osiągnęły jedynie gospodarstwa o ukierunkowaniu zwierzęcym (tabela 10). Gospodarstwa te byłyby więc w stanie funkcjonować bez subwencji. Pomimo użytkowania gleb najniższej jakości (wskaźnik bonitacji 0,73), uzyskały one również najwyższą wartość indeksu tworzenia wartości. Gospodarstwa o ukierunkowaniu roślinnym z kolei odznaczały się najwyższym wskaźnikiem rentowności działalności gospodarczej i wartości dodanej (efektywnością społeczną). W warunkach 2016 roku najgorsze wyniki uzyskały gospodarstwa o mieszanym kierunku produkcji rolniczej, a więc w równym stopniu łączące sprzedaż produktów roślinnych i zwierzęcych.

Tabela 10

Efektywność finansowa wg ukierunkowania produkcji rolniczej w 2016 roku

Kierunek produkcji	Wskaźniki:						Liczba przedsiębiorstw
	rentowności sprzedaży [%]	rentowności działalności gospodarczej [%]	tworzenia wartości [ln]	wartości dodanej [%]	bonitacji gleby [ln]	ha UR/ przedsiębiorstwo	
• roślinny	-2,28	17,28	2,46	48,10	0,94	169	72
• zwierzęcy	6,20	12,44	3,45	28,81	0,73	155	15
• mieszany	-1,17	12,82	2,19	39,00	0,87	167	12
• łącznie	0,82	15,16	2,62	40,83	0,90	166	99

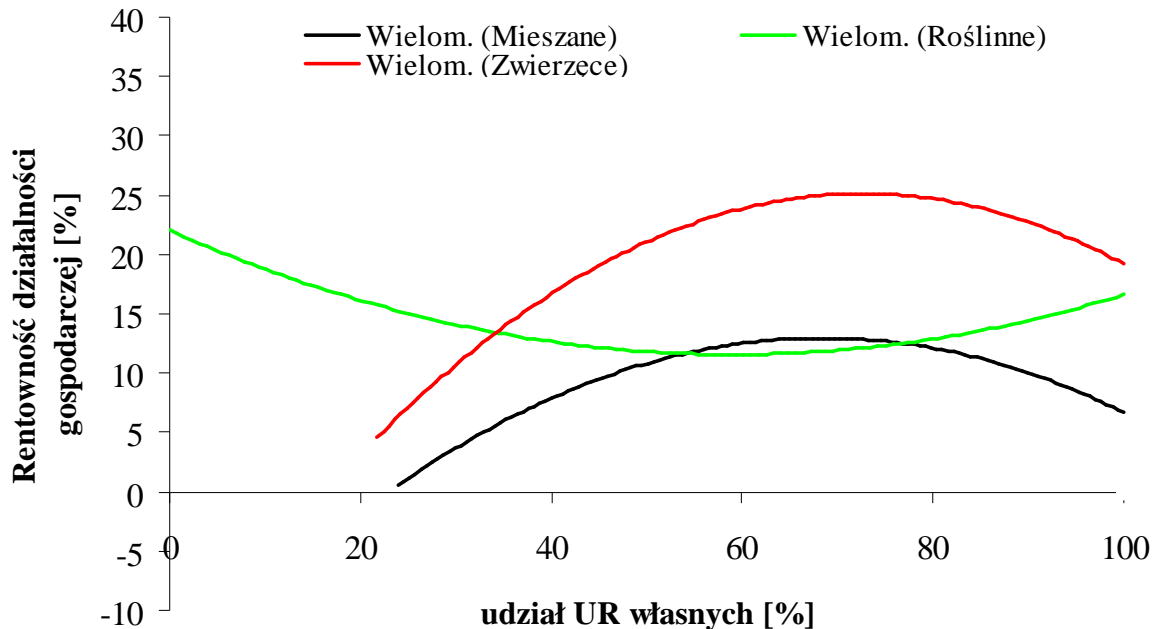
Oznaczenia: ln – liczba niemianowana.

Źródło: opracowanie własne.

Uwzględniając wpływ udziału ziemi własnej w strukturze użytków rolnych, można zauważyć nieco odmienny kierunek oddziaływania tej cechy na wyniki finansowe zbiorowości FADN. W przypadku rentowności działalności gospodarczej w gospodarstwach roślinnych wzrost tego udziału do około 65% powodował pogorszenie efektywności finansowej. Powyżej tego progu obserwowano odwrócenie kierunku oddziaływania na dodatni (rysunek 5).

Rysunek 5

Zależność między udziałem ziemi własnej a rentownością działalności gospodarczej w grupach wydzielonych z uwagi na ukierunkowanie produkcji rolniczej w zbiorowości FADN (dane dla 2016 roku)

Wielom. – wielomianowa regresja

Źródło: opracowanie własne.

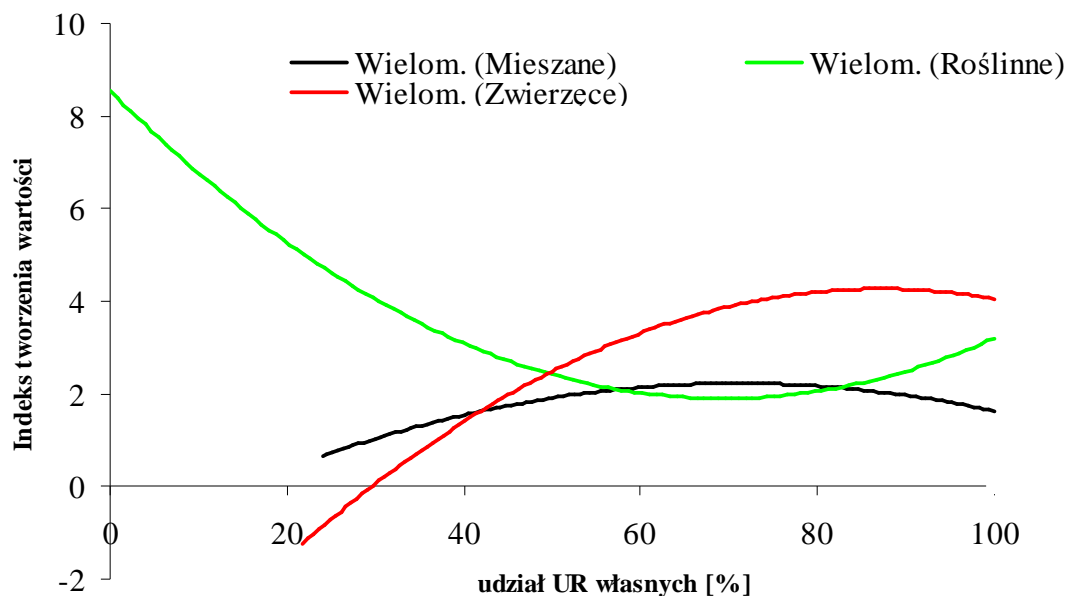
W gospodarstwach ze znaczącym udziałem produkcji zwierzęcej (ukierunkowanie zwierzęce i mieszane) wzrost udziału gruntów własnych do poziomu 65% sprzyjał osiągnięciu wyższej rentowności działalności gospodarczej. Maksimum obserwowano przy poziomie 65-70% udziału ziemi własnej. Jednak również tutaj wystąpił rozkład dwumianowy i po przekroczeniu tego progu nastąpiło zmniejszanie się rentowności. Należy jednak pamiętać, że zaprezentowane zależności mają charakter prosty z uwagi na uwzględnienie wpływu jedynie dwóch cech (ukierunkowanie produkcyjne i udziału ziemi własnej w strukturze użytków rolnych) na rentowność. Pomijany jest wpływ innych zmiennych niezależnych.

Bardzo zbliżone zależności wystąpiły przy uwzględnieniu wpływu obu parametrów produkcyjno-organizacyjnych na indeks tworzenia wartości (rysunek 6). W tym przypadku istniał silniejszy wpływ udziału ziemi dzierżawionej na indeks w gospodarstwach roślinnych. Wraz z obniżaniem się udziału dzierżaw i wzrostem odsetka ziemi własnej do poziomu 65-70% zmniejszał się indeks, aby następnie po przekroczeniu tego progu rosnąć. W grupie gospodarstw zwierzęcych wraz ze wzrostem udziału ziemi własnej do poziomu 90% obserwowano dodatni wpływ tego parametru na indeks tworzenia wartości, natomiast w przypadku gospodarstw z marginalnym udziałem dzierżawy i przy ich braku można było obserwować niewielki spadek tego wskaźnika. W gospodarstwach mieszanych

wpływ udziału ziemi dzierżawionej na indeks tworzenia wartości był relatywnie mały, choć przebieg zależności był podobny jak w przypadku rentowności.

Rysunek 6

Zależność między udziałem ziemi własnej a indeksem tworzenia wartości w grupach wydzielonych z uwagi na ukierunkowanie produkcji rolniczej w zbiorowości FADN (dane dla 2016 roku)

Wielom. – wielomianowa regresja

Źródło: opracowanie własne.

Najlepszą sytuacją finansową również w zbiorowości FADN wykazywały się gospodarstwa o ukierunkowaniu zwierzęcym. W najmniejszym stopniu posiłkowały się one kapitałem obcym, wykazywały bardzo wysoką płynność bieżącą i odznaczały się najwyższym poziomem pokrycia zobowiązań nadwyżką finansową (tabela 11).

Tabela 11

Sytuacja finansowa wg ukierunkowania produkcyjnego działalności rolniczej gospodarstw w 2016 r.

Kierunek produkcji	Wskaźniki:				
	generowanie gotówki operacyjnej [%]	pokrycie aktywów kapitałem własnym [%]	płynności bieżącej [ln]	płynności szybkiej [ln]	pokrycie zobowiązań nadwyżką finansową [ln]
• roślinny	33,72	84,03	2,88	1,02	0,37
• zwierzęcy	21,84	85,96	10,38	0,91	0,56
• mieszany	24,80	83,68	5,54	1,00	0,31
• łącznie	28,80	84,35	4,15	1,01	0,40

Źródło i oznaczenia: jak w tabeli 1.

Jednak to gospodarstwa roślinne generowały najwyższy poziom gotówki operacyjnej i odznaczały się najwyższym wskaźnikiem płynności szybkiej (płynności z pominięciem zapasów produktów gotowych, materiałów i towarów).

Opracowanie:

mgr inż. Adam Kagan

prof. dr hab. Jacek Kulawik

**Instytut Ekonomiki Rolnictwa
i Gospodarki Żywnościowej-PIB**